

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานและความพร้อมด้านการเกษตร ทั้งทรัพยากร และสภาพการเกษตร ที่เหมาะสมทำให้พืชหลายชนิดเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่มีใครเหมือน เช่น ข้าวหอมมะลิ และผลไม้ไทย ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทั้งประเทศ กล่าวได้ว่าภาคเกษตรมีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก เป็นแหล่งผลิตอาหารเลี้ยงชาวโลก ก่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหาร เป็นฐานวัตถุดิบให้กับภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ สร้างรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งยังเป็นวิถีชีวิต แหล่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่สืบมาเนิ่นนาน และการพัฒนาภาคเกษตรให้ยั่งยืนถือเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเนื่องจากการส่งออกสินค้าทางการเกษตรเป็นปัจจัยหลักที่ทำรายได้สูงสุดให้กับประเทศ กอปรกับรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของภาคเกษตรจึงได้บรรจุแผนพัฒนาการเกษตรในส่วนของยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงานไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (ปี พ.ศ. 2555-2559) ที่เน้นความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ทำให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหาร โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร อย่างไรก็ตามจากที่ผ่านมามีพบว่าภาคเกษตรต้องประสบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสภาพภูมิอากาศ อีกทั้งยังมีความแตกต่างของรายได้จากคนในภาคการเกษตรความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ในการผลิตสินค้าเกษตร ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ การรวมตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบทวิภาคีและพหุภาคีได้ส่งผลกระทบต่อสำคัญต่อภาคการเกษตรและเกษตรกรของไทย ส่งผลต่อโอกาสการพัฒนาโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงทางอาหารและพลังงานของโลกมีแนวโน้มจะเป็นปัญหาสำคัญเนื่องจากความต้องการพืชพลังงานสินค้าเกษตรและอาหารมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามปริมาณการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก ซึ่งสวนทางกันกับอัตราการผลิตพืชอาหารได้มีแนวโน้มลดลงเพราะตามข้อจำกัดด้านพื้นที่ในการเพาะปลูก เทคโนโลยีที่มีอยู่ไม่เอื้ออำนวย รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ผลผลิตอาหารสู่ตลาดลดลง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากร หรือมีราคาสูงกว่ากำลังซื้อซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดวิกฤตด้านอาหารในอนาคต

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ปฏิบัติการกิจกรรมครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาชนบทของประเทศไทยในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านด้านการเกษตร พืช ประมง ปศุสัตว์ มีผลต่อความเป็นอยู่ การกินคืออยู่ดี และคุณภาพชีวิตของ

เกษตรกรและประชาชนทั่วไป กระทรวงเกษตรฯ ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันเป็นแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2551-2554 ให้สามารถเป็นผู้นำด้านการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารสู่ตลาดโลก จากกฎกระทรวงฉบับ พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดกลุ่มภารกิจในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไว้เป็น 3 กลุ่มภารกิจ ได้แก่กลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการผลิตพืช, กลุ่มภารกิจด้านบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต และกลุ่มภารกิจด้านส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและระบบสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตรนั้นเป็นหน่วยงานภายในกลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการผลิตพืชของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีภารกิจด้านการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตพืชผลผลิตของเกษตรกรให้มีคุณภาพและปริมาณ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นฐานการผลิตทางการเกษตรที่มั่นคง ปลอดภัย ยั่งยืน และอีกทั้งเพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างโอกาสการเรียนรู้การพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนให้แก่ บุคลากร เกษตรกร และชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายนำไปสู่การพึ่งตนเอง จึงถือได้ว่า กรมวิชาการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นองค์กรภาครัฐแห่งหนึ่ง ที่มีพันธกิจเกี่ยวกับการวิจัย พัฒนาให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร กำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการผลิต และปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายให้อำนาจหน้าที่กระทรวงได้มอบหมาย ซึ่งในปัจจุบัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พัฒนาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการนำการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยได้ให้ความสำคัญต่อผลการดำเนินงาน และการตรวจวัดผลสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งได้มีการกำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ ตลอดจนเป้าหมายที่ชัดเจน และได้มีการกำหนดกรอบการประเมินผลตัวชี้วัดในการปฏิบัติราชการตามแผนยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2555-2558 ภายใต้กรอบการประเมินผล 4 ตัวชี้วัด 2 มิติ โดยมีติภายนอกประกอบด้วย (1) ประเด็นด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ มีหลักการให้ส่วนราชการรายงานผลงานที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตามที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณมาดำเนินการ (2) ประเด็นด้านคุณภาพการให้บริการ โดยให้ส่วนราชการให้ความสำคัญกับประชาชนผู้มารับบริการและให้บริการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนผู้มารับบริการเกิดความพึงพอใจสูงสุด ส่วนมิติภายในประกอบด้วย (1) ประเด็นด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ มาจากการให้ส่วนราชการรายงานประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และ (2) ประเด็นด้านการพัฒนาองค์กร โดยให้ส่วนราชการแสดงความสามารถให้เห็นถึงความพร้อมขององค์กรในการรับการเปลี่ยนแปลงขององค์กร โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานในสังกัดมีการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดตามแผนยุทธศาสตร์ระดับกรม ลงสู่ระดับสำนัก กอง และลงสู่ระดับบุคคล ด้วยการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการในทุกระดับ

การวิจัยและพัฒนาการเกษตรเป็นปัจจัยหลักต่อการพัฒนาการเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงจึงต้องหาทางลดต้นทุนในการใช้ปัจจัยการผลิต เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีราคาแพงและหาได้ยากมากขึ้น

เรื่อย ๆ อีกทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมจึงนำมาสู่ความต้องการการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคิดค้นวิธีการผลิตและเทคโนโลยีใหม่ๆที่สามารถลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตแบบดั้งเดิม โดยการวิจัยทางการเกษตรจะสามารถช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (วลีรัตน์ สุพรรณชาติ, 2009, หน้า 35-52) โดยการลงทุนในงานวิจัยด้านพืชเพิ่มขึ้น 1% จะสามารถเพิ่มผลผลิตทางการผลิตโดยรวมของภาคการผลิตพืชได้ 0.07% และในการเพิ่มงบประมาณการวิจัยด้านปศุสัตว์ 1% จะสามารถเพิ่มผลผลิตทางการผลิตโดยรวมของภาคปศุสัตว์ได้ 0.17% อีกด้วย

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ผ่านมามีผลการดำเนินงานที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557, มีนาคม.) ได้แก่ การดูแลเยียวยาเกษตรกรกระทรวงเกษตรฯ ได้ดำเนินการเพิ่มอัตราการช่วยเหลือเกษตรกรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อความเป็นธรรมประมาณ 55% ของต้นทุนการผลิต และที่สำคัญคือสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว คือสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จสิ้นภายใน 2 เดือนนับจากวันที่สิ้นสุดการเกิดภัยและเน้นความทั่วถึงโดยกำชับให้เจ้าหน้าที่สำรวจเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนให้ครบถ้วนยกระดับรายได้และรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร ด้วยการรับจำนำพืชผลเกษตร 3 ชนิด คือ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ในส่วนที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับผิดชอบหลักคือการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถทำได้อย่างครบถ้วนและรวดเร็วทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ การจัดทำผลผลิตเฉลี่ยเพื่อเป็นฐานการพิจารณาจัดทำโครงการรับจำนำ และการจัดทำมาตรฐานสินค้าและให้การรับรองกระบวนการผลิตและสินค้าให้ครอบคลุมสินค้าหลากหลายชนิดมากขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในยุคการค้าเสรี โดยเฉพาะการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่สมบูรณ์แบบ ด้วยการสนับสนุนให้มีกลไกการทำงานร่วมกับภาคเอกชนโดยจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมมาตรการทั้งเชิงรุกและเชิงรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์การค้าสินค้าเกษตร ประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูล และข้อคิดเห็นในการพัฒนาการเกษตรของประเทศ และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตร รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร

อย่างไรก็ตามผลการพัฒนาระบบราชการไทยตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551-2555) ที่ผ่านมามีผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นั้นได้ดำเนินการมาถูกทางแล้ว แม้ว่าจะยังไม่สมบูรณ์และยังแก้ไขปัญหาได้อย่างครบถ้วน แต่สามารถกล่าวได้ว่าการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์นั้นเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ช่วยให้ผลงานขององค์กรมีคุณภาพที่ดีขึ้น โดยได้มาจากการกำหนดปัจจัยหลักที่ประสงค์และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักเพื่อวัดผลการปฏิบัติงานขององค์กรแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายของ

องค์การ ซึ่งสามารถนำวิธีการนี้ไปช่วยให้กลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ขององค์การประสบความสำเร็จได้จริง โดยใช้การแปลกลยุทธ์ออกเป็นแผนปฏิบัติการและแผนงาน/โครงการ พร้อมทั้งกำหนดความรับผิดชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ แล้วจึงวัดผลสำเร็จของการดำเนินงานตามกลยุทธ์ตามที่ได้กำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักไว้ ดังนั้น เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานของกรมวิชาการ เกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องการศึกษาถึงปัจจัยและวิธีการบริหารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการภารกิจ อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการมุ่งศึกษาถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของการบริการจัดการตามตัวชี้วัดของกระทรวงฯ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับทฤษฎีในเชิงวิชาการ รวมไปถึงประเด็นข้อค้นพบใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภารกิจของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรฯ ที่ยังมีได้ปรากฏในทางวิชาการ โดยข้อมูลที่ค้นพบในการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำมาทบทวน ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรฯ ให้มีความเหมาะสมและรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยให้การดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกไปจากนั้น แนวทางและรูปแบบของการบริหารจัดการในการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำมาช่วยแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษานี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. แนวทางหรือตัวแบบในการบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำถามการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้ได้กำหนดคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อยู่ในระดับใด
3. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในลักษณะใดบ้าง รวมถึงแนวทางในการบริหารจัดการอย่างไรที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บรรลุผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อยู่ในระดับมาก
2. วัฒนธรรมองค์การ ลักษณะขององค์การ ทรัพยากรการบริหาร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลที่ขาดความต่อเนื่องในทางปฏิบัติ รวมถึงขาดการสนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามนโยบาย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการ โดยมุ่งศึกษาเฉพาะด้าน (1) วัฒนธรรมองค์การ (2) ทรัพยากรการบริหาร (3) ลักษณะองค์การ (4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (5) การบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย และศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วย 2 มิติ 4 ประเด็น มิติภายนอกได้แก่ (1) ประเด็นด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ (2) ประเด็นด้านคุณภาพการให้บริการ ส่วนมิติภายในประกอบด้วย (1) ประเด็นด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ (2) ประเด็นด้านการพัฒนาองค์การ

2. ขอบเขตของพื้นที่และประชากร ทำการศึกษาวิจัยจากบุคลากร กรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษารวม 12 เดือน ตั้งแต่ มิถุนายน 2558 ถึง มิถุนายน 2559

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษา/วิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไว้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการโดยมุ่งเน้นศึกษาเรื่อง (1) วัฒนธรรมองค์กร (2) ลักษณะองค์กร (3) ทฤษฎีการบริหาร (4) ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และ (5) การบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย

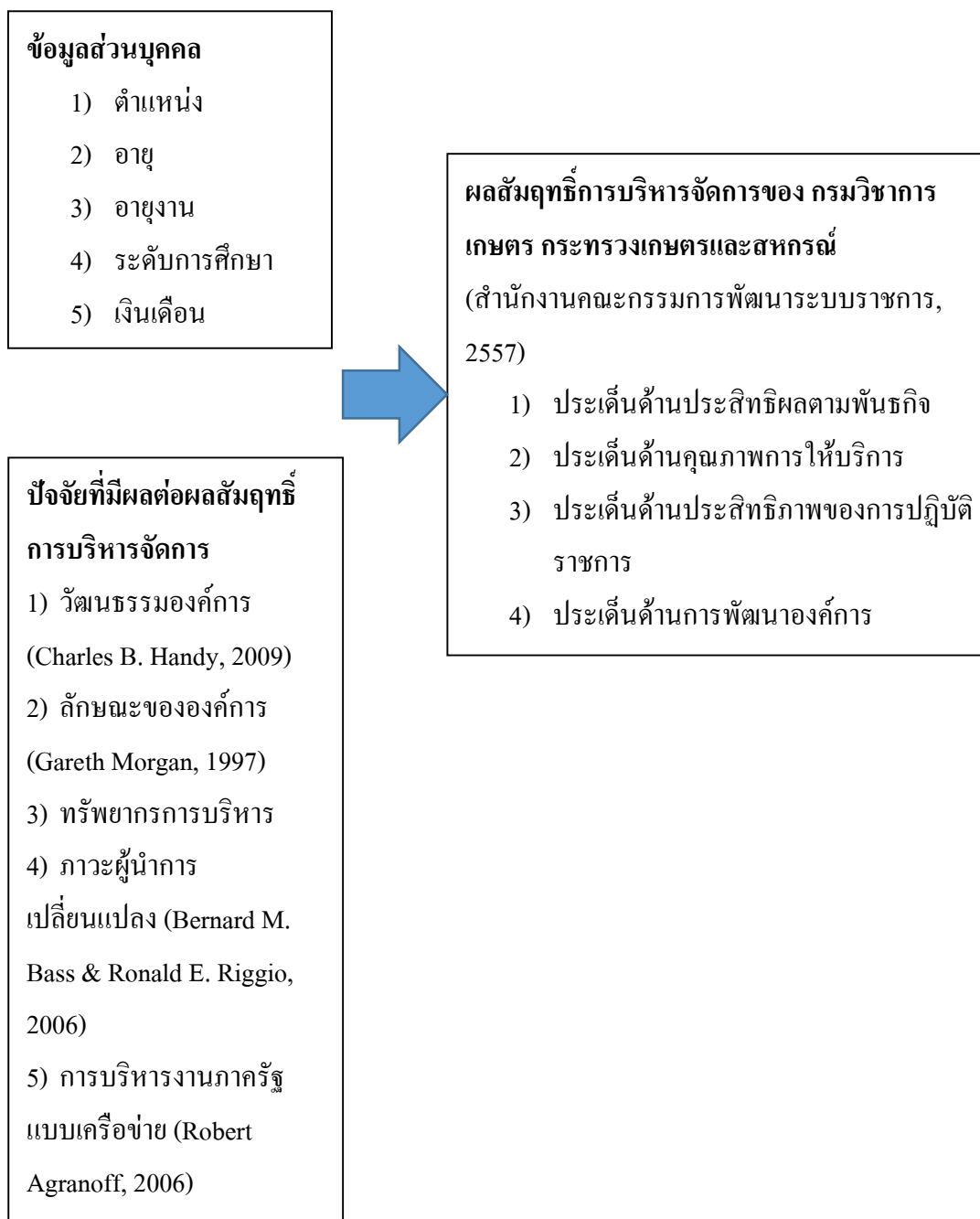
ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วย (1) ประเด็นด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ (2) ประเด็นด้านคุณภาพการให้บริการ (3) ประเด็นด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ (4) ประเด็นด้านการพัฒนาองค์กร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเกิดความเข้าใจในการปรับปรุง พัฒนารูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้มีความเหมาะสมในการปฏิบัติงาน
2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสามารถกำหนดรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการ ให้การดำเนินการกิจที่ได้รับมอบหมายลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหา และรองรับความต้องการของประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต
3. ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับประเด็นการบริหารจัดการของภาครัฐ และการพัฒนาองค์กรสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประกอบการตัดสินใจ หรือศึกษาเพิ่มเติม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรอื่นๆที่มีลักษณะภารกิจที่คล้ายคลึงกันได้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

จากการศึกษาได้นำมาสู่การสรุปออกมาเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หมายถึง ปัจจัยหรือทรัพยากรพื้นฐานสำคัญที่ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำมาใช้เป็นปัจจัยหลักในการบริหารงาน เพื่อเป็นส่วนช่วยให้การบริหารงานของข้าราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ ประเด็นประสิทธิผลตามพันธกิจ ประเด็นคุณภาพการให้บริการ ประเด็นประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และประเด็นการพัฒนางานองค์กร

2. วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อที่เกิดขึ้นภายในองค์กร และเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของข้าราชการในการปฏิบัติตนตามแนวทางนั้นๆ รวมไปถึงธรรมเนียมปฏิบัติของข้าราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ นำไปสู่การตอบสนองต่อภารกิจหลักที่ได้รับมอบหมายได้ดีขึ้นและมีคุณภาพ โดยวัฒนธรรมองค์กรที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ประกอบด้วย

2.1 วัฒนธรรมเชื่อผู้ใหญ่ หมายถึง วัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีลักษณะให้ความสำคัญและเชื่อถือในการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน

2.2 วัฒนธรรมราชการ หมายถึง วัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เน้นให้ความสำคัญกับหลักการ กฎเกณฑ์ และการดำเนินงานตามแบบแผน ขั้นตอน และยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

2.3 วัฒนธรรมทีมงาน หมายถึง วัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เป็นไปในการทำงานร่วมกัน สร้างและพัฒนาทีมงานให้มีศักยภาพที่ดีขึ้น เพื่อให้สามารถผลิตนวัตกรรมใหม่ๆออกมาเพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

2.4 วัฒนธรรมมืออาชีพ หมายถึง วัฒนธรรมการปฏิบัติงานของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีลักษณะเน้นการให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศของทักษะในการทำงานของข้าราชการที่ต้องการความเป็นมืออาชีพสูงในการวิจัย พัฒนาให้บริการและ

3. ลักษณะขององค์กร หมายถึง มุมมองที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบลักษณะของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อนำมาใช้ในการจัดรูปแบบ โครงสร้าง และระเบียบปฏิบัติภายใน เพื่อให้การบริหารจัดการข้าราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว และบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยลักษณะขององค์การที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วย

3.1 องค์การแบบเครื่องจักร หมายถึง ลักษณะของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องโครงสร้าง มาตรฐาน การควบคุม มีการทำงานที่เป็นระบบใช้หลักการและเหตุผลเป็นหลัก

3.2 องค์การแบบสิ่งมีชีวิต หมายถึง ลักษณะของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ให้ความสำคัญเรื่องการปรับตัวในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามบริบท และกระแสของสังคมเพื่อความอยู่รอด และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน

3.3 องค์การแบบสมอง หมายถึง ลักษณะของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เน้นความสำคัญในเรื่องของการตัดสินใจ และการเรียนรู้ภายในหน่วยงาน นอกจากนั้นยังรวมถึงการให้ความสำคัญในการตัดสินใจด้วยตนเอง และมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3.4 องค์การแบบวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เน้นความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการวัฒนธรรมองค์การ เพื่อช่วยให้ข้าราชการมีค่านิยมร่วมในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้ได้วัฒนธรรมองค์การที่สอดคล้องกับเป้าหมายหลัก

4. **ทรัพยากรการบริหาร** หมายถึง การนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานมาใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ ลักษณะของทรัพยากรการบริหารในครั้งนี้ประกอบด้วย

4.1 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นส่วนช่วยให้การปฏิบัติงานตามภารกิจให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ

4.2 การบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินตามภารกิจของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า และเบิกจ่ายเงินงบประมาณได้ทัน ตามกำหนดเวลา

4.3 การบริหารวัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ตามความต้องการของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เพียงพอ และสอดคล้องกับภารกิจ รวมถึงการกำหนดการบำรุงรักษาให้วัสดุ อุปกรณ์อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน

4.4 การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อย่างเป็นระบบ สามารถลดความซ้ำซ้อน เพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้น

4.5 การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้อย่างเหมาะสม และ

สอดคล้องตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รวมไปถึงการจัดการกับข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เกิดระบบการเข้าถึงข้อมูลที่ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

4.6 การบริหารการตลาดภาครัฐ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยนำวิธีการตลาดเข้ามาเพิ่มช่องทางการความสามารถในการให้บริการ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น

5. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมทางการบริหารของผู้บังคับบัญชากรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ช่วยให้ข้าราชการเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้น มีการพัฒนาตนเอง และพยายามที่จะทำให้ผลงานที่ผลิตมีคุณภาพสูงขึ้นกว่าเดิม

5.1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชากรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีอิทธิพลต่อข้าราชการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการยอมรับในอุดมการณ์ วิสัยทัศน์ และแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้องด้านจริยธรรม และความประพฤติ และเป็นแบบอย่างที่ดีของการปฏิบัติงาน

5.2 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชากรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความคิดในการปฏิบัติงานของข้าราชการ อาจอยู่ในรูปแบบการใช้คำพูด หรือการกระทำที่โน้มน้าว จูงใจ และกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อช่วยให้ข้าราชการมีความทุ่มเท และพยายามที่จะทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์ได้ดียิ่งขึ้น

5.3 การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตัวของข้าราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้เกิดการตระหนักถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน โดยผู้บังคับบัญชาจะทำหน้าที่กระตุ้น และสนับสนุนให้ข้าราชการได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจในการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล และเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติ

5.4 การคำนึงถึงความเป็นเอกัตถะบุคคล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชากรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ให้ความสนใจ ดูแลเอาใจใส่ข้าราชการอย่างใกล้ชิดจากการให้ความเข้าใจถึงความแตกต่างของข้าราชการแต่ละคน เพื่อช่วยพัฒนาให้ข้าราชการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงสนับสนุนการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของการปฏิบัติงาน

6. การบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย หมายถึง การบริหารงานในกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีลักษณะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ผสมผสานและเชื่อมโยงการทำงานจากหลายหน่วยงาน และต่างภาคส่วนเข้าด้วยกัน เป็นการสร้างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในระดับต่าง ๆ เป็นรูปแบบเครือข่ายของการพึ่งพา ติดต่อประสานงาน และ

แลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ความสะดวกรวดเร็ว ในการดำเนินงาน และเกิดการพัฒนาคุณภาพของการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบไปด้วย

6.1 เครื่องมือข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การบริหารงานเครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในลักษณะพันธมิตรในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายและแผนงาน เทคโนโลยีของหน่วยงาน ร่วมกันหาทางแก้ไขที่เป็นไปได้และมีศักยภาพ การดำเนินการจะเป็นไปตามความสมัครใจของแต่ละหน่วยงาน

6.2 เครื่องมือการพัฒนา หมายถึง การบริหารงานเครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเทคนิคในกลุ่มพันธมิตรภายในเครือข่าย เพื่อช่วยในการศึกษาและให้บริการแก่สมาชิกภายในเครือข่าย เพื่อเพิ่มศักยภาพของสมาชิกในการ นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ในหน่วยงาน ความร่วมมือที่เกิดขึ้นเป็นมากกว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูล และ คาดหวังให้พันธมิตรนำกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมาร่วมกันนำมาปฏิบัติใช้ในเครือข่าย

6.3 เครื่องมือช่วยขยายยุทธศาสตร์ หมายถึง การบริหารงานเครือข่ายของกรมวิชาการ เกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในลักษณะที่พันธมิตรเข้ามาแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคโนโลยี ขั้นตอนการทำงาน ใน โครงการ แลกเปลี่ยน โอกาสการใช้ทรัพยากร ศูนย์การติดต่อกับผู้มารับ บริการ และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงข้อมูล เพื่อนำไปสู่การสร้างการเลือกขั้นตอนทำโครงการใหม่ ซึ่ง จะมีความเกี่ยวข้องของกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเทคโนโลยีในเครือข่าย โดย เครื่องมือจะกำหนดร่างยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแผนงานซึ่งนำไปสู่การ แลกเปลี่ยนและการประสานงานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ไม่ว่าจะตัดสินใจและการปฏิบัติการจะ เป็นเอกสิทธิ์ของหน่วยงานใด

6.4 เครื่องมือการทำงาน หมายถึง การบริหารงานเครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในลักษณะที่พันธมิตรเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกันเพื่อปรับตัวให้เข้ากับ หน่วยงานอื่น อาจมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการ ให้บริการสาธารณะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและ เทคโนโลยีกัน พัฒนาศักยภาพและสามารถค้นพบโอกาสในการสร้างโครงการใหม่ ตลอดจนร่วมมือ ดำเนินการร่วมกัน

7. ระดับผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของหน่วยงานกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ สามารถวัดระดับผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตร กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2563) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2558) ซึ่งแบ่งได้ออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติภายนอก และมิติภายใน โดยมีมิติภายนอกประกอบด้วย 2 ประเด็น ดังนี้

7.1 มิติภายนอก ประกอบด้วย 2 ประเด็น ดังนี้

7.1.1 ประเด็นประสิทธิผลตามพันธกิจ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของกรม วิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามที่ได้กำหนดไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ ซึ่ง

ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย (1) ผลสำเร็จในด้านการสร้างความเป็นเลิศทางด้านการวิจัยและบูรณาการจัดการด้านพืชและเครื่องจักรกลเกษตรเพื่อพัฒนาการผลิตที่ยั่งยืน (2) ผลสำเร็จของกรมวิชาการเกษตรในด้านการยกระดับมาตรฐานการผลิตพืชและผลิตภัณฑ์สู่ระดับสากล (3) ผลสำเร็จของกรมวิชาการเกษตรในด้านการสร้างความเป็นเลิศในการเป็นศูนย์กลางความหลากหลายทางชีวภาพ (4) ผลสำเร็จของกรมวิชาการเกษตรในด้านการพัฒนาองค์การสู่ความเป็นเลิศในด้านการบริหารจัดการองค์การ

7.1.2 ประเด็นคุณภาพการให้บริการ หมายถึง การพัฒนาคุณภาพของการให้บริการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และทำให้เกิดความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการเพิ่มมากขึ้น รวมถึงลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการให้ประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็ว ซึ่งประเด็นในการศึกษาประกอบด้วย (1) ความพึงพอใจของผู้รับบริการในการให้บริการของกรมวิชาการเกษตร (2) ความพึงพอใจของผู้กำหนดนโยบายต่อการทำงานสนับสนุนนโยบายของกรมวิชาการเกษตร (3) ผลสำเร็จของกรมวิชาการเกษตรในการดำเนินมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

7.2 มิติภายใน ประกอบด้วย 2 ประเด็น ดังนี้

7.2.1 ประเด็นประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ หมายถึง การปฏิบัติราชการของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ ซึ่งประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย (1) การปฏิบัติงานแล้วเสร็จตามแผน (2) มีการวางแผนการทำงานก่อนเริ่มการปฏิบัติงาน (3) มีการควบคุมและตรวจสอบภายในกรมฯ (4) มีการจัดทำต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต

7.2.2 ประเด็นการพัฒนาองค์การ หมายถึง แนวทางการพัฒนาระบบการบริการจัดการภายในของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติราชการ ประกอบด้วย (1) การดำเนินการตามมาตรการประหยัดพลังงานของส่วนราชการ (2) การพัฒนาสมรรถนะและความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ภายในกรมวิชาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง (3) มีระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม (4) มีการปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง